

Tale virum Patroclo super, & certamen equorum
Jupiter excierat. Nec Peleo gnatus Achilles
Audierat quicquam, nam longe ab navibus illi
Moenia pugnabant circum, Patroclumque putabat
335 Teucrorum agminibus pulsis sua jussa sequutum
Inde reversum, sine se nec Pergama credit
Expugnanda duci, neque secum, sic Dea namque
Scepe dolens gnato genitrix prædixerat olim;
Sed non Diva parens dilecti funus amici
340 Scire virum, aut tantum voluit perferre dolorem.
Interea certantque hastis, perimuntque, caduntque
Sorte pari, atque aliquis socios adfatur Achivos:
O pudeat, juvenes, naveis repedare sub altas,
Pugnanteis sed enim subter nigra terra dehiscat.
345 Id satius, quam Troiugenis hanc cedere laudem
Ereptum ut Patrocli ducant in tecta cadaver.
At contra Troum & quisquam: moriamur, amici,
Hic omnes licet, ab pugna discedite nunquam.
Sic dictis acuuntque animos, Martemque fatigant.
350 Ferreus at strepitus cœli se attollit in auras.
Hinc procul Æacidæ biiuges in parte reposta.
Amissum aurigam flebant cruda Hectoris hasta.
Jamque minis Diore satus, jam flectere blandis
Tentabat precibus frustra, teretique flagello.
355 Illi nec retro ad naveis, & littora cursu
Tendere, nec ruere in pugnam; sed more columnæ,
Antiquum propter tumulum quæ mole sua stat,
Sic pronum caput immoti, ac defixa tenebant
Lumina guttisque humectabant grandibus ora,
360 Fædatæque jubæ amborum. Miseratus ab alto est
Jupiter adspectans, tacitusque hæc mente revolvit.

V. 352. Amissum aurigam flebant. Similis fletus equorum spud
Maronem in 12. „, Positis insignibus Æthon
„, It lacrimans guttisque humectat grandibus ora.

Ah! cur vos senii experteis, fatique caduci
Peleo tradidimus mortali e semine nato?
Scilicet ut mala vos hominum, durique labores
365 Affllicant miseros, nam quot sub Sole moventur,
Respirantque auras, non ærumnosior ulla
Stirps vigeat; at curru non hoc, nec vectus in istis
Hector equis sacras Trojæ conscenderit arceis.
Non patiar: satis est olli quod victor Achillis
370 Exuviis ovat; at vobis per membra vigorem
Immittam, ut pugna incolumem Automedonta feratis
Argivum ad puppeis, decus hoc namque Hectoris armis
Fata parant, rursum ut Danaos ad littora trudat,
Depictasque rateis, pelagi dum Phœbus in undas
375 Flectat equos, terisque atra nox incubet umbra.
Sic fatur, roburque animis inspirat equorum.
Excussaque juba actutum, Danaumque volabant,
Dardanidumque acies inter: furit æquore toto
Automedon, ruit in densos ceu vultur olores,
380 Invaditque datis, iterumque refertur habenis;
At non ille viros ferro sternebat acuto,
Nam neque solus equos poterat cohibere comanteis,
Atque hastam torquere manu: tandem obvius agris
Astitit Amonidæ Laercei clara propago:
385 Alcimedon, verbisque virum compellat amicis:
Incassum furis, Automedon, tibi numina sensum
Abstulerint. Solusne Phrygum penetrare phalangas
Audes? namque tibi comes est occisus: Achillis
Arma ferens humeris exultat Dardanus Hector.
390 Huic contra Automèdon ades, o quo nullus Achivum
Flectere cornipedum immortalia corpora equorum
Doctior, excepto Patroclo, dum carperet auras.
Nunc fato jacet: at biiugum moderare frementum
Fræna manu, terram ipse petam, Martemque ciebo.
395 Hæc ait, Alcimedon saltu conscendit in axem,
Loraque molitur dextra, tum curribus altis
Desilit Automedon, cernensque hos ire per agros

Adstantem Æneam adfatur sic Trojus Hector :
 Inlyte Teucrorum ductor , velocis Achilli
 400 Nuper equos vidi ignavis cessisse magistris ,
 Captandosque reor , mecum si invaseris ipse ,
 Nam neque nos ausint olli expectare ruenteis .
 Paruit Æneas , humerosque ingentibus ambo
 Tergoribus tecti taurorum , atque ære corusci
 405 Adproperant , comites queis se per gramina jungunt
 Aretus , Chromiusque viros prosterne ferro ,
 Capturosque rati biuges cervice comanteis .
 Dementes , nec enim fuso sine sanguine retro
 Cessuri fuerant . Sensit fortissimus heros
 410 Automedon , patremque Jovem per vota precatus
 Restitit haud solito perfusus robore membra .
 Tum fidum adfatur comitem : Me pone jugales
 In dorsum inspirent sinito , charissime Grajum .
 Priamides nec enim prius hinc abscesserit Hector ,
 415 Quam curru , auricomis & equis potiatur Achillis ,
 Turbatisque globis Danaum , nobisque peremptis ,
 Ipse vel occiderit . Dixit , clamatque per agros
 Ajacemque vocans , atque Atridem Menelaum
 Exanimem Patroclum ducibus committite lectis ,
 420 Qui telis obeant circum , Teucrosque repellant .
 Nos vivos fato eripite , o clarissima Achivum
 Nomina , namque hac Æneas , & maximus Hector
 Priamides ruit adversum ; sed robur in armis ,
 Pugnarumque viceis moderatur Jupiter : ipse
 425 Nunc jaculor , Jovis & Superum sint cætera curæ .
 Sic ait , atque emissa manu simul evolat hasta
 Ingentem Areti in clypeum , perque incita cuspis
 Terga boum , perque æra meat , ventremque sub altum
 Figitur , ac tremulo prærumpit viscera motu .
 430 Tum ceu quum validus juvenis fulgente bipenni
 Agrestis jugulum bovis inter cornua retro
 Tendinibus secat abruptis , resilitque repente ,
 Et cadit exanimis , cecidit sic ille supinus ,

Hinc telo Automedonta petit fortissimus Hector ;
 435 Ulterius sed enim saliens vitavit acerbum
 Ille ictum , retro tellure infixa profunde
 Hasta diu tremit , erectis jamque ensibus ambo
 Irruerent ; verum magnis clamoribus acti
 Ajaces gemini adveniunt : cessere coacti
 440 Ductores veriti Danaum Priamejus Hector ,
 Duxque Anchisiades , Chromiusque , & funere acerbo
 Prostratum Aretum linquunt , quem fervidus armis
 Exuit Automedon , tumidoque hæc gutture jactat .
 De Patroclo occiso mærorem hac parte levavi .
 445 Nobiliorem utinam adversum fortuna tulisset .
 Dixerat , exuviasque ferens , atque arma cruenta
 Conscendit currum foedatus sanguine dextram ,
 Atque pedes , leo ceu taurum depastus in agro .
 At Patroclum circum fervet tristissima pugna .
 450 Namque animos Danaum cælo delapsa Minerva
 Ab Jove missa ciet , Grajum quippe arma secundas
 Conversus pater ; abque altis ceu nubibus Iris
 Apparens quondam misero seu tristia bella
 Terrigenum generi , aut hiemem portendit aquosam ,
 455 Languescunt pecudes , cessantque opera , atque labores
 Florentum juvenum , tali Dea tristis amictu
 Grajorum ingreditur turmas , primumque propinquum
 Atridem adloquitur , vultum , vocisque sonorem
 Phœnicis referens : Neque te , Menelae , pudebis
 460 Præstantis Patrocli lanianda relinquere membra
 Trojanis canibus ? Quin tu pugnamque capesse ,
 Atque hortare tuos . Contra sic fatur Atrides :
 O Phœnix , longæve pater , mihi cœsia Pallas ,
 Si robur daret , ac telorum averteret ictus ,
 465 In Teucros ruerem solus , Patroclumque tuerer ,
 Namque virum eximium dolui , doleoque peremptum .
 At flammæ similis furit Hector , & agmina vertit
 Quippe suis decus hoc voluit dare Jupiter armis ,
 Talia voce refert . Gaudet Jove nata Minerva

470 Ante Deos quod se reliquos in vota vocasset,
 Indidit insuetumque humeris, genibusque vigorem,
 Muscarumque animos, quaē primum, ac sœpe repulsæ
 Acrius hoc instant, crux est dulcissimus illis
 Namque hominum, tali perfusus robore Atrides
 475 Ad Patroclum properat, telumque intorquet acutum.
 Forte Podes Teucros inter satus Eetione
 Dives erat, promptusque manu, charissimus unus
 Priamidæ; verit hasta viro, & qua baltheus auro
 Resplendet, cohabet fugientem, hæretque profunde.
 480 Insonuitque cadens, lapsumque ex agmine Teucrum
 Atrides trahit ad Danaos; verum Hectora Phœbus
 Excitat in pugnam vocem mentitus, & ora
 Phœnopus Asiadæ, quem Trojus Hector Abydo
 Devectum ab patria, hospitibus magis omnibus unum
 485 Dilexit, simulansque virum sic fatur Apollo:
 Tene ullus Danaum jam formidaverit, Hector?
 Atridemne fugis Menelaum? at frigida quondam
 Dextra viro: nunc victor abit, gnatum Eetionis
 Hinc referens charumque tibi, fidumque sodalem.
 490 Hæc fatur, juvenisque animum nigra obtegit umbra,
 Et primum ruit ante agmen nitido ære coruscus.
 Jupiter at densis tegit altam nubibus Idam,
 Ægidaque horrificam quassans immane per auras
 Fulgere cum subito intonuit Teucrum arma secundans,
 495 Inimittitque fugam Danais, primusque per arva
 Peneleus fugit: huic humerum namque hasta per altum
 Panthoidæ volat acta manu, summamque recidit
 Osse super pellem. Leitum dein percudit ardens
 Hector Alectronis sobolem dextramque ruentis
 500 Ære ferit, trepidus campis, pugnaque relicta
 Evolat attonitos oculos hinc, inde revolvens.
 Ægra manus nec enim validam jam sustinet hastam.
 Hectoris Idomeneus thoracem pectora juxta
 Impetit, exclamat Troes; sed fraxinus ingens
 505 Frangitur. Idomenea petit contra efferus Hector

Deucalidem curru stantem; sed devia cuspis
 Merionis procul armigerum de curribus altis
 Cœranon exturbat, Lyctus qui ad litora puppeis
 Linquens ipse virum fuerat pedes usque sequutus;
 510 Trojugenasque etiam magno cumulasset honore
 Merione extincto, celeres nisi flecteret ipse
 Cœranus æripedes, comiti sic ille salutem
 Fata sibi peperit, malam namque inter & aurem
 Hasta subit, denteisque omnes, linguamque revulsam
 515 Exspuit ille cadens, pictasque effundit habenas.
 Meriones rapit has subito, sicque ore profatur:
 Idomeneu, Graium ad naveis age verbere bigas.
 Ab Danais namque ad Teucros victoria transit.
 Sic infit, paretque heros, biiugesque fatigat.
 520 Namque animo timor inciderat; conversaque fata
 Pugnarumque vicem flavus cognovit Atrides,
 Cognorunt gemini Ajaces, tum talibus heros
 Adfatur Telamonides: Jam Jupiter armis
 Dardanidum favet, o socii, notissima cuique
 525 Eloquor: ignavi, aut fortis vix ulla sine ictu
 Tela volant, tenuiesque regit pater ipse per auras;
 Irrita nostra cadunt, agite, atque huc vertite mentem,
 Ut Patroclum ab Teucris Argivum in castra feramus,
 Dilectosque ipsi reduces solemur amicos,
 530 Namque oculos in nos conversi ingentibus ipsi
 Jactantur curis, nec jam subsistere Teucros
 Posse putant contra, bellique hic mole premendos.
 Pelidæ o quisquam charum cecidisse sodalem
 Nuntiet, haud etenim Danaum narraverit ullus.
 535 At circum obductos nebula currusque, virosque
 Cernere non licet. O genitor Divumque, hominumque,
 Redde diem saltem miseris, cœloque sereno
 Perde, Pater, lubet Argolicam si perdere gentem.
 Sic infit, gemitusque Jovem tetigere precantis.
 540 Illicet emota Phœbus caligine fulsit,
 Atque acies, campique procul, currusque patescunt,

Tum Telamonides : agros circumspice , Atride ;
 Nestoridem Antilochum si sorte inveneris : ille
 Pelidem ad magnum properet , charumque sodalem
 545 Nuntiet extinctum . Dixit , paretque jubenti
 Atrides , torvusque velut stabula alta relinquens
 Discedit leo , quem vigiles sub nocte silenti
 Pastoresque , canesque frementem avertere certant .
 Ille ruit stimulante fame , & sese undique vertit
 550 Incassum tamen , audaci nam spicula torquent
 Crebra manu , ardenteisque oculorum in lumina fasces .
 Tum frendens abit instantis jam luce diei .
 Haud secus ab Patroclo invitus discedit Atrides ,
 Namque timet ne se prædam formidine adacti
 555 Trojigenis linquunt Danai , sociosque precatur :
 Meriones , vosque Ajaces , nunc volvite quisque
 Mite Menætiadæ ingenium , moresque serenos
 Omnibus ille etenim blandus , facilisque patebat
 Dum vixit , nunc fata tenent , orciisque tenebræ .
 560 Tantum effatus abit prospectans undique circum ,
 Armiger ut Jovis , alituum cui nullus acuto
 Certarit visu : non illum nube sub alta
 Pendente lepus arbusta inter densa recumbens
 Fugerit , actutumque ruit , rapidoque volatu
 565 Sublimem rostro , pedibusque eviscerat uncis .
 Sic , Menelae , tibi jamque huc volvuntur , & illuc
 Lumina Nestoridem quærenti . Ast ille catervas
 Pugnarum ad lævam Martem hortabatur in acrem ,
 Quem prope consistens adfatur talibus heros :
 570 Huc ades , Antiloche , o nimium non vera fuissent ,
 Quæ tibi cumque fero , Teucrum victoria tota est ,
 Exitium miseris Danaïs , Patroclus jacet , ingens
 Præsidium quondam , mœror nunc omnibus idem .
 Hæc tu Pelidæ defer festinus ad aureis ,
 575 Exanimis socij nudum si forte cadaver
 Ad naveis tulerit , namque arma habet inclytus Hector .
 Dixerat hæc , magnumque gemens obmutuit heros ,

Suffusæque oculis lacrimæ , & vox faucibus hæsit ,
 Adproperat tamen Atridæ mandata sequutus ,
 580 Armaque Laodoco tradit servanda sodali ,
 Qui prope fumanteis biluges , currusque tenebat :
 Ille quidem lacrimans altas petit inde carinas ,
 Nuntius heu tibi quam mæstus venturus , Achilleu ?
 At non se Pyliis cupientibus addit Atrides
 585 Pro Antilocho in pugnas comitem ; sed protinus inde
 Ajaces redit ad geminos , sociumque jacentem ,
 Auxiliaturumque suis Thrasymedæ mittit .
 Tum sic Ajacem adloquitur : Jam litora versus
 Antilochus volat , atque alta in tentoria Achillis ;
 590 At non Priamidæ quanquam infensissimus ille ,
 Arva petet , reor , ac Teucris se opponet inermis :
 Quam nos cumque viam interea meditemur , & artem ,
 Ut Patroclum trahere ad naveis possimus , & ipsi
 Teucrorum evasisse manus , clademque minantem .
 595 Hæc ait Atrides , contra hæc Telamonius Ajax
 Recta quidem , Menelæ mones , clarissime Achivum ,
 Propterea tu , & Meriones raptum inde cadaver
 Ferte citi : Teucrum turmas , atque Hectora contra
 Instanteis nos a tergo pugnabimus ambo ,
 600 Nomen idem quibus , atque animus , discrimina quique
 Tot tulimus simul ante pares , Martisque labores .
 Dixerat , atque vlnis subito complexus uterque
 Sublimem attollit Patroclum : retro agmina Troum
 Conclamant trepidi , erectum ut videre cadaver ,
 605 Percussumque in aprum veluti rabido ore Molossi
 Insiliunt juvenum venantium ante agmina prima ,
 Instantque , & crebris trepidum latratibus urgent :
 Ast ubi convertit sese , atque infrenruit horrens ,
 Aufugiunt , alioque alijs volat ocyor agris ,
 610 Sic Teucri Danaos turmatim pone sequuti
 Ensibus , & longis hastilibus usque premebant :
 Ast ubi jam geminus frontem converterat Ajax ,
 Pallebant subito , nec contra obsistere quisquam

Trojūgenum audebat. Patrocli sic corpus Achivi
 615 Portabant naveisque cavas, & litora versus.
 Crebrescit pugna interea, & Vulcania quantum
 Flamma furit, totasque domos, aurataque templa
 Corripit improvisa, Notisque frementibus aucta,
 Haud secus Argivos abeunteis æquore toto
 620 Insequiturque virum, & properantum nimbus equorum.
 Olli autem muli veluti, qui robore magno
 Ingentenive trabem celso de monte recisam,
 Aut lignum navale trahunt per scabra viarum,
 Contenduntque labore, gravi, & fluit undique sudor,
 625 Tales sublato properabant corpore Graii.
 Pone Ajax geminus graditur, Teucrosque repellit,
 Silvosus veluti toto exorrectus in agro
 Clivus aquas prohibet, fluviosque immane sonanteis
 Vorticibus tumidis alias detorquet in oras
 630 Ictum omnem contra, & rapidas immobilis undas.
 Sic Teucrorum acies Ajax arcebat uterque.
 Instant usque tamen, primique per arva ruebant
 Æneas Anchisiades, & maximus Hector.
 Atque leves sturni, & volucrum ceu turba minorum
 635 Cum clangore volant magno, fugiuntque paventes
 Conspectum procul accipitrem, sic nimbus Achivum
 Priamidem, Æneamque fugit clamoribus altis.
 Armaque pulchra viris fossam circumque, supraque
 Plura cadunt trepidis, nec adhuc pugna horrida cessat.

LIBER DUODEVIGESIMUS.

ARGUMENTUM.

Achilles cognito Patrocli interitu, cum luget gravissime.
 Thetis mater ipsum invitat, solaturque, & arma se a
 Vulcano allaturam pollicetur. Interea ut a prælio absti-
 neat, jubet. Progressus tamen ad fossam Junonis monitu,
 appetat hostibus inermis, eosque voce territos in fugam
 vertit. Ita demum Patrocli cadaver ad Achillis tento-
 rium perducitur. Thetis interim arma a Vulcano impe-
 trat miro artificio elaborata.

Ic velut ignis edax toto furit æquore Mavors:
 Interea ad magnū Antilochus festinat Achillem,
 Invenitque virum depictas ante carinas,
 Mœstaque volventem heu nimium jam vera
 sodali
 5. Dilecto super, & tacito sic corde gementem.
 Heu quianam naveis Argivum turba comantum
 Cum clamore petit toto conterrita campo?
 Ah vereor, nimium ah vereor, ne numina quicquam
 Sæva parent, genitrix nam, me vivente, canebat
 10 Myrmidonum egregium ductorem Troja circum
 Mænia casurum ferro: jacet ille profecto.
 Heu Patroclus jacet: infelix, sape, hoste repulso
 Regredere, ajebam, ad naveis, neve Hectora tenta.
 Talia dum secum mœsto sub corde volutat,
 15 Adstitit Antilochus, lacrimisquæ haec fatur obortis:

V. 6. Quianam. Hac interrogandi particula usus haud semel
 Virgilius, ut in 2., Quianam sententia vobis versa retro?